

Юрій ВИННИЧУК, Львів

ЛЬВІВСЬКІ КРИМІНАЛЬНІ ЗАГАДКИ

КРИВАВА ДРАМА НА ЗНЕСІННІ

Цей випадок є чудовим прикладом того, яку користь може принести поліції преса. На жаль, сьогоднішня міліція віддає перевагу напусканню туману і заплутуванню громадян так, аби неможливо було скласти більш-менш правдиву картину того чи іншого злочину. Досить переглянути і порівняти бодай повідомлення про недавнє вбивство Лозинського. Різнобігів там стільки, що диво бере. Тим часом за Польщі усе було ясно і доступно, а виразні фотографії давали повну картину того, що сталося. У нас же навіть після судового процесу не побачиш жодних фото.

Але ближче до справи. 24 грудня 1930 року за кілька годин перед Святвечором. Рух на людних, повних галасу і крику вулицях Львова тихне. Вулиці порожніють, де-неде тільки якийсь запізнілий перехожий квапитья додому. На Знесінні панує святковий настрій. У вікнах будиночків

крамниця Груберів

мінальними новинами, а особливо за станом розслідування справи Груберів. Стару Груберову він знав уже багато років, був частим гостем її крамнички, де вона не раз відпускала йому товар у борг. А деколи, що там гріха таїти, і перекупувала крадене. Переглядаючи якось наприкінці січня газету, він пригадує собі, що того трагічного вечора зустрів біля 21-ї години неподалік дому Груберів одного знайомого на вигляд типа.

“Чи то міг бути вбивця? Але ким був той знайомий?” – замислився Бухгольц. У нього дуже багато знайомих. Уже кілька днів мучить його безперестанку та настирлива думка. Обличчя чоловіка постає йому в пам'яті постійно, але пригадати нічого більше не може. Врешті якоїсь чергової безсонної ночі виходить з хати надвір і курить цигарку. Ніч погідна, безвітряна, сніг починає танути і скрапувати з дахів. Раптом невелика снігова

лавина падає з даху просто до його ніг. І тут, мовби щось зблиснуло йому в голові, – пригадав! Коли восени 1930 року сидів у “Бригідках” за якусь крадіж, начальник в'язниці доручив йому, як бляхареві, направити дах в'язниці. Для допомоги йому виділили незнайомого в'язня. І ось цього в'язня бачив Бухгольц тієї ночі на Знесінні. Однак він не знає ані його імені, ані адреси.

І тоді Бухгольц починає провадити розслідування на власну руку. Вранці він вирушає до канцелярії “Бригідок” і просить назвати ім'я в'язня, який допомагав йому направляти дах. Мовляв, має зараз добру роботу і йому потрібен помічник. Начальник в'язниці не має нічого проти, він тільки радий, що злодій нарешті візьметься за чесну працю.

– В'язень називається Міхал Фігурський, за фахом слюсар, постійного місця проживання не має, засуджений за...

Начальник в'язниці не встигає закінчити фразу, як Бухгольц стрілою вилітає на вулицю. Він, мов шалений, біжить залюдненими вулицями Львова і за п'ятнадцять хвилин вбігає до бюро керівника слідчого відділу, щоб задиханим голосом повідомити сенсаційну новину:

– Пане начальнику, я знаю убивцю Груберів. То Міхал Фігурський, слюсар, я сам його бачив, як він ся крутив перед домом Груберів того вечора.

За неповну годину Фігурський з'являється перед начальником.

Той відразу його ошелешує:

– Ти – вбивця Груберів.

Фігурський блідне, починає тремтіти і непритомніє. За годину заспокоюється і починає зізнаватися. Зізнається у вбивстві, але не видає спільників. Поліція доставляє його до суду, однак там Фігурський перед слідчим суддею Вітошинським відкликає своє зізнання, яке він склав на поліції, твердячи, що дав їх під примусом. У нього є алібі. Того трагічного вечора він розбив шафку з товарами, що була в сінях іншої крамнички на Знесінні. Ця крадіж слухалася в суді.

Шість місяців тривало судове розслідування. Та через брак доказів припинилося. Минуло ще півроку. Пан Міхал Фігурський переїхав на проживання до Перемишля. Сколотив тут нову злочинську шайку і почав турбувати мешканців Перемишля численними грабунками.

За якийсь час потрапляє в руки перемиської поліції. І тоді керівник перемиського слідчого відділу комісар поліції Оленкевич почав проти Фігурського провадити нове розслідування вбивства Груберів. Фігурський спочатку заперечував свою провину, але, врешті, розколовся і видав спільників.

Поліція арештувала Єжи Півоня, Кароля Мікулака і його дружину Анастасію, яка, виявляється, знала про приготування убивства. Після того всі четверо були доставлені до Львова і постали перед судом.

Виявилось, що Груберова сама їх пустила, бо знала яко постійних клієнтів. Та тільки вони опинилися в шинку, як відразу лупнули її по голові важким молотом. Після цього увірвалися до спальні Гаммерів і забили спочатку жінку, а потім чоловіка, з яким їм довелося добряче поморочитися, оскільки він чинив запеклий опір. Жакливім знаряддям убивства виявився саморобний молот, що важив чотири кілограми і мав металеве руків'я завдовжки півтора метра.

Можна з певністю сказати, якби преса не деталізувала тієї масакри і якби поліція на зразок теперішніх шерлокгомісів прикривалася таємницями слідства, уся тепла компанія так ніколи і не постала б перед судом. А Міхал Фігурський відбився б якимись кількома місяцями за перемиські грабунки і знову гуляв би на волі. Вочевидь, тоті поліціанти були мудріші, не?

сяє світло, видніються яскраві ялинки, прикрашені лямпочками та барвистими іграшками.

У продуктивній крамниці старої Груберової на вулиці Старознесінській, 4, зовсім пусто. Хоча крамниця правила водночас і за маленький шинок, де можна було перехилити чарочку з канапкою зі шкварками. Навіть найвитриваліші пияки сидять удома і готуються до вечері. Частими відвідувачами крамнички були, зокрема, працівники поліції, відділок яких містився через дві кам'яниці. Зазвичай тут гамірно і завше хтось товчеться, але того вечора стара Груберова користає з вільного часу, аби раніше лягти спати. Рівно о 20-й вона зачинає шинок. Крутиться по хаті, стелиє ліжко для себе і своєї родини. А живуть з нею ще донька Файга з чоловіком Бернардом Гаммером. Файга на сьомому місяці вагітності. Гаммери теж лягають спати.

О 21. 10 син Груберової Натан, що працює у Варшаві в банку, приїхавши до Львова на свята, саме надходить додому. Ще одна причина, яка його приманила до Львова, окрім свят, це заручини, які мають відбутися у суботу. Але брама зачинена. Грубер починає стукати спочатку тихо, щоб не розбудити матері, потім стукає голосніше, але на стукіт ніхто не відповідає. Грубер наближається до вікна освітленого покою, але в цю ж мить світло гасне. Він, керований лихим передчуттям, починає гупати в двері. Потім очманілий від страху біжить до поліцейного відділку, разом із черговим поліціантом вибиває браму.

Першим убігає в снін молодий Грубер, але тут таки на порозі спіткнувся об щось і падає. Поліціант присвічує сірником. У його світлі видно на землі в калюжі крові труп Рахлі Груберової. Голова її розтраскана вщент.

Далі перевіряють кожну кімнату в пошуках убивць. Та замість убивців знаходять тільки два трупи. На підлозі біля ліжка лежить Бернард Гаммер, так само з розтрасканою головою, неподалік на бамбетлі – тіло Файги Гаммерової. У комірці, вікно якої виходить на поля, виламаним віконні ґрати. Вочевидь, через них убивці й текли. Грубер та поліцейські намагаються вистежити слід. Однак земля після великого морозу стверділа, снігу на полі нема, а отже, і слід знайти неможливо.

На місце злочину просто від святкового столу прибувають надкомісар Шварц і підкомісар Респонд. Розпочинається слідство. Лікарі виконують секцію трупів і роблять висновок:

– Рани були завдані тупим твердим знаряддям, смерть настала внаслідок внутрішньочерепного крововиливу, пошкодження і струсу мозку. Ідентичні для всіх трьох жертв убивства.

Жертви поховали на жидівському цвинтарі, за яких 500 кроків від дому. Підозра падає спочатку на п'ятьох, потім на двох робітників, що працювали на Знесінні в гуті шкла. Робітники полишили Львів ще перед Різдом, оскільки гута на свята зачинилася. Завдяки поліцейській інформації їх за кілька днів арештували у Білостоку і привезли в кайданах під ескортом до Львова. Однак тут вони доводять своє стовідсоткове алібі й незабаром покидають мури в'язниці.

Протягом кількох місяців справа жакливого вбивства Груберів не сходить зі сторінок преси. Поліція оголосила нагороду за інформацію, яка допоможе упіймати злочинців. Про це постійно нагадує “Щоденний Ілюстрований Кур'єр”.

БЕЗРОБІТНИЙ НАПРОВАДЖУЄ НА СЛІД

На Знесінні живе молодий помічник бляхаря Герман Бухгольц. Наразі безробітний. Вживає завдяки дрібним крадіжкам, потім сидить за це в криміналі, знову краде і знову сідає, та його не покидає надія, що коли-небудь настане ранок, який буде для нього ласкавішим. Герман з увагою стежить за всіма кри-

Міхал Фігурський

Кароль Мікулак

Єжи Півоня